

บทความวิจัย (Research Article)

แนวคิดการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมของ นายเศกพล อุ่นสำราญ

The concept of saxophone playing in popular songs

by Mr. Sekphon Oonsamran

ดรัสวัต บุญชู* และณัฐนิช นกปี

Darassawat Boonchoo* and Nattanit Nakpee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวคิดการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมของ นายเศกพล อุ่นสำราญ นักแซกโซโฟนชาวไทยที่มีบทบาทสำคัญในวงการดนตรีสมัยนิยมของประเทศไทย การวิจัย มุ่งเน้นการศึกษา แนวคิดที่นายเศกพลได้ใช้ในการบรรเลงแซกโซโฟน โดยผู้วิจัยได้มีการสัมภาษณ์ สังเกตการณ์ และ การวิเคราะห์การบรรเลงในบทเพลงที่ได้รับความนิยม โดยผลการวิเคราะห์แนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ สำคัญถึง 4 ด้าน ดังนี้ 1. การฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและบันไดเสียง 2. การพัฒนาคุณภาพเสียงและสำนวน เฉพาะตน 3. การหลบหลีกทำนองหลักและการประสานกับกลุ่มเครื่องดนตรีชนิดอื่น และ 4. การเลือกบรรเลงในแต่ ละท่อนของบทเพลงสมัยนิยม ทั้งนี้เพื่อนำไปใช้เป็นฐานในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ และแรงบันดาลใจ ให้กับนักแซกโซโฟนรุ่นใหม่ต่อไป

คำสำคัญ: แนวคิดการบรรเลงแซกโซโฟน เพลงสมัยนิยม แซกโซโฟน

Abstract

This research aimed to analyze the saxophone playing concepts in popular songs by Mr. Sekpol Oonsamran, a Thai saxophonist who plays a significant role in Thailand's popular music scene. The study focused on studying Mr. Sekpol's saxophone playing concepts. The researcher conducted interviews, observations, and analysis of his performance in popular songs. The results of this analysis revealed four key areas of knowledge: 1. Listening to music to analyze its structure and scale; 2. Developing sound quality and individual idioms; 3. Escaping the main melody and coordinating with other instruments; and 4. Selecting passages in popular songs. This research aims to serve as a basis for transferring knowledge, experience, and inspiration to new generations of saxophonists.

Keywords: Saxophone playing concept, Popular music, Saxophone

บทนำ

การบรรเลงดนตรีทั้งในอดีตถึงปัจจุบันพบเห็นการผสมวงดนตรีหลากหลายรูปแบบ อาทิเช่น วงโพล์ของ วงคอมโบ วงสตริง วงแจ๊สบิ๊กแบนด์ เป็นต้น การบรรเลงดนตรีลักษณะนี้เป็นการนำเสนอบทเพลงที่แตกต่างออกไปตามความถนัดของผู้บรรเลง หรือความต้องการของผู้ฟัง วงดนตรีเหล่านี้ต้องมีความเป็นทีมของนักดนตรีในวงจะต้องมีความสามารถในทักษะเครื่องดนตรีนั้น ๆ และมีความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกันจึงจะได้ชื่อว่าเป็นวงดนตรีที่มีคุณภาพ วงดนตรีที่ได้รับความนิยมหลังจากยุคของวงดนตรีแจ๊สบิ๊กแบนด์ (Big Band Jazz) นั้นมักใช้การลดจำนวนผู้เล่นในกลุ่มเครื่องเป่า คือ ทรัมเป็ต ทรอมโบน และแซกโซโฟน ลดเหลือเพียงเครื่องละหนึ่งชิ้นในลักษณะของวงดนตรีสตริงคอมโบ (String Combo) ซึ่งวงดนตรีลักษณะนี้ได้รับความนิยมและบรรเลงในแนวเพลงสมัยนิยมในประเทศไทย

เพลงสมัยนิยม (Popular Music) ในประเทศไทย คือเพลงไทยสากลที่ได้รับอิทธิพลมาจากเพลงสมัยนิยมในอเมริกันโดยมีเนื้อร้องเป็นไทยแต่ทำนองการบรรเลงดนตรีประกอบเป็นแบบดั้งเดิมของเพลงอเมริกัน (สุกรี เจริญสุข, 2538: 121) มีหลายบทเพลงที่แสดงให้เห็นว่านักดนตรีชาวไทยจะได้รับอิทธิพลทางดนตรีของฝั่งอเมริกัน ในการสร้างสรรค์ผลงานมาอย่างยาวนาน โดยกระแสวัฒนธรรมดนตรีอเมริกันได้แพร่ขยายเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น นอกจากดนตรีแจ๊สแล้วยังมีดนตรีร็อก เป็นต้น ในปัจจุบันแนวเพลงสมัยนิยม นั้นคือ บทเพลงที่ได้รับความนิยมกว้างขวาง ไม่ว่าทั้งในประเทศและต่างประเทศทำให้เกิดมีวงดนตรีหลากหลายประเภทนำบทเพลงที่ได้รับความนิยมมาบรรเลงในรูปแบบต่าง ๆ จึงทำให้การเลือกใช้เครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับบทเพลงที่ได้รับความนิยมจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญมากของวงดนตรีที่จะเลือกสรรเครื่องดนตรีให้เหมาะสมกับบทเพลงนั้น ๆ

แซกโซโฟนเริ่มมีบทบาทในการบรรเลงร่วมกับเพลงสมัยนิยมและถูกนำมาประสมในวงดนตรีหลากหลายรูปแบบเรื่อยมา ด้วยความเป็นเอกลักษณ์ของเสียงแซกโซโฟนที่ออกมามีความผสมผสานระหว่างเครื่องดนตรี เครื่องลมทองเหลือง และเครื่องลมไม้ ทำให้เสียงแซกโซโฟนนั้นสามารถบรรเลงกระทัดรัดได้อย่างเครื่องทองเหลือง และสามารถนุ่มนวลได้อย่างเสียงเครื่องเป่าลมไม้ เมื่อถึงท่อนโซโล่ (Solo) การนำเสียงแซกโซโฟนมาใช้จึงส่งผลให้เกิดความโดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจให้กับผู้รับฟัง ทั้งนี้การบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมนั้นผู้บรรเลงต้องมีความชำนาญในการเป่าแซกโซโฟน ทั้งในเรื่องของบันไดเสียง (Scale) การควบคุมเสียงของแซกโซโฟนให้มีความไพเราะ อีกทั้งการเรียนรู้เทคนิคเฉพาะของแซกโซโฟน เพื่อนำมาใช้ในการบรรเลง ซึ่งการเรียนรู้เทคนิคเฉพาะนั้นส่วนมากมาจากการเลียนแบบเสียงจากศิลปินนักแซกโซโฟนที่มีชื่อเสียง ศิลปินนักแซกโซโฟนที่ได้รับเชิญให้มาร่วมบรรเลงในบทเพลงสมัยนิยมส่วนมากเป็นนักดนตรีแจ๊สที่มีทักษะในด้านการอิมโพรไวส์ จึงได้ถูกเชิญให้ไปเป็นศิลปินรับเชิญในการบรรเลง ในบทเพลงสมัยนิยม (Popular Music) อาทิเช่น Kirk Whalum ได้บรรเลงในเพลง I will always love you ของ Whitney Houston, Phil Woods ได้บรรเลงในเพลง Just the way You are ของ Billy Joel, นายเศกพล อุ่นสภารูญ ได้บรรเลงในเพลง นาฬิกาตาย ของ บอดี้สแลม เป็นต้น

นายเศกพล อุ่นสภารูญ นักดนตรีแซกโซโฟนที่มีฝีมือโดดเด่นในประเทศไทย ผู้ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยม ด้วยแนวทางที่ผสมผสานความไพเราะแบบดนตรีไทยร่วมสมัยเข้ากับเทคนิคการเล่นแบบตะวันตก ทำให้การบรรเลงของเขามีความแตกต่างและโดดเด่นในวงการดนตรี

ทั้งนี้ แนวคิด วิธีการ และเทคนิคเฉพาะในการบรรเลงแซกโซโฟนของนายเศกพล อุ่นสภารูญ ยังไม่มีใครศึกษาในเชิงลึกหรือการรวบรวมเป็นองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเป็นระบบ การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญจึงรวบรวมองค์ความรู้ ที่มีความสำคัญในการวิเคราะห์แนวทางการบรรเลงของเขา เพื่อถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ และแรงบันดาลใจให้กับนักดนตรีรุ่นใหม่ ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนดนตรีต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์แนวความคิดการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมของ นายเศกพล อุ่นสำราญ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวความคิดการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยม (Popular Music) โดยใช้กรณีศึกษานายเศกพล อุ่นสำราญ เป็นกรณีศึกษา เพื่อให้สามารถวิเคราะห์รูปแบบการจัดการวงดนตรีได้อย่างลึกซึ้งและครอบคลุม การดำเนินการวิจัยจึงเน้นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร งานภาคสนาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Data) ที่สะท้อนแนวความคิดการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมอย่างแท้จริง

1. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความคิดและแนวทางการบรรเลง แซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมของนายเศกพล อุ่นสำราญ ซึ่งเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับมุมมองทั้งในเชิงเทคนิคดนตรี การสร้างสรรค์ และการรับรู้ของผู้ฟัง ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องศึกษาจากกลุ่มที่เกี่ยวข้องโดยตรงและรอบด้าน

1. นายเศกพล อุ่นสำราญ (ศิลปินเป้าหมาย) เป็นแหล่งข้อมูลหลักที่สะท้อน “แนวคิด” และ “กระบวนการสร้างสรรค์” ทางดนตรีของตนเองโดยตรง การสัมภาษณ์ศิลปิน ช่วยให้เข้าใจเจตนาารมณ์ เทคนิคการบรรเลง และแรงบันดาลใจในการใช้แซกโซโฟนในแต่ละบทเพลง

2. นักดนตรีร่วมงาน เป็นกลุ่มที่สามารถให้ข้อมูลในมุมมองภายนอกของผู้ร่วมสร้างสรรค์ผลงาน โดยเฉพาะในด้านการประสานงานทางดนตรี เทคนิคที่ใช้ในการซ้อม การบันทึกเสียง หรือการแสดงสด ซึ่งอาจชี้ให้เห็นลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของการบรรเลงแซกโซโฟนที่ศิลปินอาจไม่ได้กล่าวถึงด้วยตนเอง

3. ผู้ฟังหรือนักวิจารณ์ดนตรีที่คุ้นเคยกับผลงานของนายเศกพล อุ่นสำราญ จำนวน 3-5 คน (เลือกแบบเจาะจง – Purposive Sampling) เป็นกลุ่มที่สะท้อน “ผลลัพธ์ของการสื่อสารทางดนตรี” ผ่าน แซกโซโฟน โดยสามารถให้ข้อมูลในด้านการรับรู้ การตีความ และคุณค่าทางอารมณ์หรือศิลปะที่ได้รับจากการฟังผลงานของนายเศกพล ซึ่งช่วยเติมเต็มภาพรวมของการวิจัยในเชิงสังคมและศิลปวัฒนธรรม

2. เครื่องมือที่ใช้วิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีทั้งหมด 3 แบบ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลแนวคิดเทคนิคการบรรเลง และกระบวนการฝึกซ้อมของนายเศกพล อุ่นสำราญ

2. แบบบันทึกการสังเกต (Observation Form) สำหรับบันทึกพฤติกรรมการบรรเลงในการแสดงสด หรือวิดีโอการบรรเลง

3. แบบฟอร์มการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Form)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจาก 3 แหล่งหลัก ได้แก่

1. การสัมภาษณ์เชิงลึกกับนายเศกพล อุ่นสำราญ
2. การสังเกตการบรรเลงแซกโซโฟนทั้งในคอนเสิร์ต การบันทึกวิดีโอ และกิจกรรมการสอน โดยรวบรวมคลิปวิดีโอ หรือเสียงบรรเลงของนายเศกพล อุ่นสำราญจากแหล่งต่าง ๆ เช่น YouTube, การแสดงสด, และบันทึกเสียง

3. การวิเคราะห์เนื้อหาและโน้ตดนตรีของบทเพลงที่นายเศกพลเคยบรรเลงในบทเพลงสมัยนิยม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสารต่าง ๆ จะถูกนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อจำแนกประเด็นสำคัญ เช่น แนวคิด เทคนิคการฝึก การใช้เสียง บันไดเสียง คอร์ด และการเลือกท่อนเพลงในการบรรเลง จากนั้นจึงทำการสังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบรรเลงแซกโซโฟนในบริบทของเพลงสมัยนิยม

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่า นายเศกพลมีแนวคิดในการบรรเลงแซกโซโฟนโดยเน้นการ สื่ออารมณ์เป็นหลัก มากกว่าการใช้เทคนิค มีแนวทางการเลือกใช้เสียงที่ “นุ่ม ลึก และกลมกลืน” กับเนื้อหาของเพลงสมัยนิยม เพื่อสร้างอารมณ์ของเพลง เช่น บทเพลงรัก เพลงเศร้า เพลงอารมณ์ โรแมนติก

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์

“ผมจะดูว่าเพลงนั้นพูดถึงอะไร แล้วผมจะหาวิธีเป่าที่ทำให้คนฟังรู้สึกตามกับเพลงนั้นให้ได้ ตามอารมณ์ของเพลงนั้น ๆ” - นายเศกพล อุ่นสำราญ

และแนวคิดการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยม ของนายเศกพล อุ่นสำราญ จากการลงพื้นที่ภาคสนามของผู้วิจัย ได้ทำการสัมภาษณ์ถึงแนวคิดการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมของนายเศกพล อุ่นสำราญ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สามารถนำมาจำแนกเป็นประเด็นหัวข้อ 4 ประเด็นดังนี้

1. การฟังเพลงเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและบันไดเสียง นายเศกพล อุ่นสำราญให้ความสำคัญกับการฟังเพลงในหลากหลายแนว เพื่อให้เกิดความเข้าใจภาพรวมของเพลง เข้าใจโครงสร้าง ทั้งจังหวะ ทำนอง และเสียงประสาน รวมถึงสามารถถอดเสียงที่ได้ยินให้ออกมาเป็นบันไดเสียง เพื่อใช้ในการบรรเลงอย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลให้สามารถเลือกใช้โน้ตตรงตามบันไดเสียงในเพลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยนายเศกพล อุ่นสำราญแนะนำให้ผู้ฝึกมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบันไดเสียงอย่างน้อย 4 ประเภท ได้แก่ บันไดเสียงเมเจอร์ (Major Scale) บันไดเสียงไมเนอร์ 3 ชนิด (Natural, Harmonic, Melodic Minor Scale) บันไดเสียงเพนทาโทนิค (Major และ Minor Pentatonic Scale) บันไดเสียงบลูส์ (Major และ Minor Blues Scale) โดยการฝึกควรทำไล่ขึ้นและลงทีละครึ่งเสียง ทั้งนี้ผู้ปฏิบัติต้องบรรเลงด้วยโน้ตสวิงฟีล (Swing Feel) เชบ็ต 1 ขึ้น ตามภาพคำโน้ตต่อไปนี้

2. การพัฒนาคุณภาพเสียงและสำนวนเฉพาะตน คุณภาพของเสียงเป็นสิ่งสำคัญที่นักแซกโซโฟนควรฝึกให้เสียงชัดเจน เทียงตรง และมีสำเนียงเป็นของตนเอง การเลียนแบบเสียงศิลปินที่ชื่นชอบเป็นแนวทางเริ่มต้นที่ดี เพื่อฝึกวิเคราะห์และเลือกแนวเสียงในการบรรเลง นอกจากนี้ยังต้องฝึกลม และฝึกบันไดเสียงเพื่อควบคุมเสียงให้เที่ยงตรง

3. การหลบหลีกทำนองหลักและการประสานกับกลุ่มเครื่องดนตรีชนิดอื่น ในการบรรเลงแซกโซโฟนควรหลีกเลี่ยงการทับซ้อนกับทำนองหลักหรือเครื่องดนตรีชนิดอื่น โดยบรรเลงในช่วงเว้นวรรคหายใจของนักร้อง หรือช่วงจบประโยคของท่อนเพลง ทั้งนี้ควรฝึกฟังคอร์ดในแต่ละท่อนเพื่อสามารถคาดเดาการจบประโยคได้ โดยแนะนำให้ฝึกการกระจายคอร์ดพื้นฐานทั้ง 7 ประเภท ได้แก่ คอร์ดเมเจอร์ (Major) คอร์ดไมเนอร์ (Minor) คอร์ดดิมินิชท์ (Diminished) คอร์ดอ็อกเมนเต็ด (Augmented) คอร์ดเมเจอร์เซเว่น (Major Seventh) คอร์ดไมเนอร์เซเว่น (Minor Seventh) คอร์ดโดมิแนนท์เซเว่น (Dominant Seventh) ทั้งหมดควรฝึกโดยบรรเลงโน้ตแบบ Swing Feel เช่นเดียวกัน

4. การเลือกบรรเลงในแต่ละท่อนของบทเพลงสมัยนิยม โดยนายเศกพล อุ่นสำราญ ได้อธิบายไว้ว่าการเลือกบรรเลงแซกโซโฟนในแต่ละท่อนเพลง ผู้บรรเลงต้องเข้าใจในรูปแบบของบทเพลงสมัยนิยมทั้งหมด ประกอบ

ไปด้วย 9 ท่อนเพลง ดังนี้ 1. ท่อนอินโทร (Intro) 2. ท่อนเวิร์ส (Verse) 3. ท่อนพรีคอรัส (Pre-Chorus) 4. ท่อนคอรัส (Chorus) 5. ท่อนอินสตรูเมนต์ (instrument) 6. ท่อนบริจ (Bridge) 7. ท่อนแร็ป (Rap) 8. ท่อนโซโล (Solo) 9. ท่อนเอาท์โทร (Outro) ซึ่งนายเศกพล อุ่นสำราญ ได้นำเสนอเทคนิคในการบรรเลงในแต่ละท่อนไว้ดังนี้

ท่อนอินโทร (Intro) ผู้บรรเลงควรสร้างทำนองให้เกิดความประทับใจในช่วงเริ่มต้น เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เพลงฟังดูไพเราะ หรือน่าจดจำ อีกทั้งชวนให้ผู้ฟังมีความต้องการรับฟังอย่างต่อเนื่อง การสร้างทำนองส่วนท่อนอินโทรให้น่าสนใจนั้น ผู้บรรเลงต้องอาศัยการฟังคอรัสดนในเพลง รวมถึงเรื่องการดำเนินคอร์ดของชุดคอร์ดที่นำมาเรียงต่อกันในเพลงนั้น ๆ เพื่อเป็นการทราบได้ว่าคอรัสดนต่อไปเป็นคอรัสดนอะไร เมื่อรู้ว่าเป็นคอรัสดนใดผู้บรรเลงสามารถเลือกโน้ตในคอรัสดนนั้น ๆ มาบรรเลงร้อยเรียงกันให้เกิดความไพเราะได้อย่างมีความชำนาญ

ท่อนเวิร์ส (Verse) เป็นท่อนที่นักร้องกำลังนำเสนอการร้อง แต่ผู้บรรเลงแซกโซโฟนควรฟังทำนองไว้เพื่อสามารถจำทำนองท่อนเวิร์สนี้ และนำไปประยุกต์ใช้บรรเลงในท่อนอื่น ๆ ได้ ผู้บรรเลงแซกโซโฟนควรหลีกเลี่ยงการบรรเลงท่อนนี้ เพราะอาจทำให้ทำนองของการร้อง และทำนองของแซกโซโฟนเกิดการทับซ้อนกันจนเกิดความเสียหายของทำนอง แต่ถ้าต้องการบรรเลงควรบรรเลงในช่วงท้ายของท่อนเวิร์ส เพื่อเป็นการส่งหรือเชื่อมต่อไปยังท่อนถัดไป

ท่อนพรีคอรัส (Pre-Chorus) ผู้บรรเลงควรสร้างทำนองโดยไม่เล่นทับทำนองของนักร้อง ยกตัวอย่าง นักร้องใช้โน้ตอะไรก็ตามไม่ควรบรรเลงโน้ตเดียวกับนักร้อง ควรบรรเลงสอดแทรกช่วงนักร้องเว้นวรรคหายใจ หรือใช้โน้ตเสียงเดียวยาว ๆ ในการบรรเลงสื่ออารมณ์ส่งไปยังท่อนสำคัญ คือ ท่อนคอรัส ซึ่งเป็นท่อนสรุปเนื้อหาเพลงและเป็นท่อนจดจำของบทเพลงสมัยนิยม

ท่อนคอรัส (Chorus) ท่อนนี้เป็นท่อนสำคัญของบทเพลงสมัยนิยมโดยทั่วไปนั้นจะมีอยู่ในบทเพลง 2-3 รอบ ในรอบแรกผู้บรรเลงแซกโซโฟนควรปล่อยให้เมโลดี้ของนักร้องโดดเด่นไม่ควรบรรเลงในรอบแรก ควรจดจำทำนองหรือคิดเมโลดี้สำหรับจะเป่าส่งอารมณ์ในท่อนคอรัสรอบที่สองเพลงตอกย้ำความรู้สึกของบทเพลงนั้น ๆ

ท่อนอินสตรูเมนต์ (instrument) ผู้บรรเลงแซกโซโฟนควรจะบรรเลงเล็กน้อยเพื่อส่งเข้าท่อน ท่อนเวิร์สในรอบที่ 2 หรือทางในบทเพลงนั้นมีเมโลดี้ที่เป็นเฉพาะน่าจดจำผู้บรรเลงแซกโซโฟนควรจะทอดโน้ตนั้นขึ้นมาบรรเลง

ท่อนบริจ (Bridge) เป็นท่อนที่บางบทเพลงมีหรือไม่มีส่วนมากถ้ามีจะเป็นท่อนที่เปลี่ยนอารมณ์เพลงสุด ๆ จึงเหมาะแก่ให้ผู้บรรเลงแซกโซโฟนบรรเลงสื่ออารมณ์ เพื่อส่งอารมณ์ให้นักร้องสื่อถึงผู้ฟัง แต่มีข้อจำกัดไม่ควรบรรเลงในโน้ตของนักร้องเช่นเคย จะบรรเลงช่วงท่อนใกล้จะจบท่อนนี้เพื่อส่งอารมณ์ไปยังท่อนคอรัสหรือบรรเลงช่วงแรกควรเป็นโน้ตที่ลากยาว เป็นต้น

ท่อนแร็ป (Rap) ถ้าบทเพลงไหนมีท่อนแร็ป จะไม่ควรบรรเลงเนื่องจากท่อนแร็ปนั้นจะต้องฟังเนื้อหาของเพลงที่ไว้อและเร็วมากของคำร้อง ไม่ควรบรรเลงแทรกเป็นการรบกวนผู้ฟัง

ท่อนโซโล (Solo) ท่อนนี้การเลือกโซโลนั้นควรสร้างทำนองจากท่อนคอรัส และใส่เทคนิคของแซกโซโฟนเข้าไปเพื่อให้เกิดการจดจำ น่าสนใจโดยเทคนิคของแซกโซโฟนนั้น มีเทคนิคพื้นฐานที่ควรฝึกดังต่อไปนี้ 1. การเอื้อนเสียง (Bending) 2. การสั่นเสียง (Vibrato) และ 3. โน้ตสลับ (Acciaccatura) จากนั้นใช้ความดังเบา การสื่ออารมณ์ของเพลงช่วยให้ไพเราะมากยิ่งขึ้น

สรุปจาก 4 ประเด็น ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ความรู้แนวคิดการบรรเลงแซกโซโฟนของนายเศกพล อุ่นสำราญ นั้นมีการมุ่งเน้นให้ผู้บรรเลงเข้าใจองค์ประกอบของเพลงสมัยนิยมอย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านโครงสร้างเพลง การใช้บันไดเสียง การสร้างเอกลักษณ์เฉพาะตน และการประสานกับเสียงร้องและเครื่องดนตรีอื่น เพื่อให้การบรรเลงแซกโซโฟนมีความไพเราะ กลมกลืน และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลงสมัยนิยมได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ที่สำคัญในการบรรเลงแซกโซโฟนได้ 4 ด้าน ซึ่งทั้ง 4 ด้านตามการสรุปผลวิจัยข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการจัดลำดับขององค์ความรู้ได้อย่างเป็นรูปแบบ และรูปแบบเหล่านี้ย่อมมีกระบวนการพัฒนาไปสู่รูปแบบการเรียนการสอนได้ในอนาคต องค์ความรู้การบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัย ถือเป็นองค์ความรู้ที่มาจากการปฏิบัติทักษะเครื่องดนตรี ที่ผู้บรรเลง ผู้เล่น จำเป็นต้องฝึกฝนให้เกิดเป็นความชำนาญ โดยที่ผู้บรรเลงนั้น อาจทำการศึกษาค้นคว้าวิธีการด้วยตนเอง จากศิลปินที่ชื่นชอบ หรือจากสถาบันการสอนดนตรีต่าง ๆ ซึ่งวิธีการเหล่านั้นนอกจากการได้พัฒนาทักษะแล้ว สิ่งที่ได้ควบคุมมาด้วยคือองค์ความรู้ต่าง ๆ ของการบรรเลงแซกโซโฟน เมื่อผู้บรรเลงสามารถรู้ถึงองค์ความรู้แล้วนั้น ลำดับต่อไปมักแสวงหาด้านรูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้การพัฒนาของการบรรเลงแซกโซโฟนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการบรรเลงแซกโซโฟนเป็นทักษะปฏิบัติจำเป็นต้องมีวิธีการและหลักการ อีกทั้งกระบวนการของร่างกายในส่วนของกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเครื่องดนตรีนั้น ๆ ดังนั้นองค์ความรู้ที่มุ่งนำพาให้ผู้ปฏิบัติสามารถเห็นแนวทางของการพัฒนาทักษะได้เป็นขั้นตอน เพราะผู้ปฏิบัติมีการลงมือปฏิบัติจริง เกิดการรับรู้ การวิเคราะห์ การทำความเข้าใจ การปฏิบัติซ้ำ ๆ ให้เกิดความชำนาญ จนถึงขั้นการแสดงออก และการถ่ายทอดทั้งหมดนี้ล้วนมาจากกระบวนการของรูปแบบการเรียนการสอนของทักษะทั้งสิ้น เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของผู้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับทิสนา แคมมณี (2563: 243-246) ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนา ด้านทักษะพิสัย (Psycho-Motor Domain) ไว้ว่า รูปแบบการเรียนการสอนที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่าง ๆ ซึ่งมีความจำต้องใช้หลักการวิธีการ อีกทั้งได้สรุปแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติ เป็นรูปแบบที่ช่วยในการพัฒนาผู้เรียนทางด้านนี้ 3 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน (Instructional Model Basd on Simpsom's Processes for Psycho-Motor Skill Deveiopment) สรุปว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน ซึ่งเป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงานนี้มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลาย ๆ ส่วน กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบนี้มี 7 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1 การรับรู้ (perception) ขั้นที่ 2 การเตรียมความพร้อม (Set) ขั้นที่ 3 การสนองตอบภายใต้การควบคุม (guided response) ขั้นที่ 4 การให้ลงมือกระทำจนกลายเป็นกลไกที่สามารถกระทำได้ (mechanism) ขั้นที่ 5 การกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ (complex overt response) ขั้นที่ 6 การปรับปรุง/ประยุกต์ (adaptation และขั้นที่ 7. การคิดริเริ่ม (origination)

2. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดฟ (Dave's Instructional Model for Psychomotor Domain) คือจัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเลียนแบบ (imitation) ขั้นที่ 2 การลงมือกระทำตามคำสั่ง (manipulation) ขั้นที่ 3 การกระทำอย่างถูกต้องแม่นยำ (precision) ขั้นที่ 4 การแสดงออก (articulation) และขั้นที่ 5 การกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ (naturalization) และ

3. รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติตามองค์ประกอบของทักษะ (Instructional Model for Psychomotor Domain Based on Skill Components) กล่าวว่าทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำทักษะย่อย ๆ ให้ได้ก่อน แล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียนปฏิบัติทักษะได้ดีและเร็ว

นอกจากนี้องค์ความรู้ที่ได้จากการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัย ยังแฝงในเรื่องบทบาทของแซกโซโฟน ซึ่งสามารถพบได้จากองค์ความรู้ด้านการบรรเลงหลักสี่ส่วนของโน้ตทำนองหลัก เพราะต้องการรู้บทบาทของตนเองในขณะที่อยู่ในเพลงนั้น ๆ แซกโซโฟนจำเป็นต้องควรคำนึงถึงการไม่รบกวนเสียงร้องหรือเครื่อง

ดนตรีหลัก ดังนั้น แซกโซโฟนนอกจากจะมีบทบาทในเพลงสมัยนิยม ยังสามารถมีบทบาทปรากฏอยู่ในวงดนตรีต่าง ๆ ได้หลากหลายรูปแบบ เพราะแซกโซโฟนสามารถบรรเลงได้ทั้งในเพลงที่มีอารมณ์สนุกสนาน และเพลงเศร้า ซึ่งบทบาทเหล่านี้สอดคล้องกับวรุณี สมัยเทศศักดิ์ (2563) เขียนบทความ เรื่อง บทบาทของแซกโซโฟนในวงดนตรีต่าง ๆ ไว้ว่าแซกโซโฟน เป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญและมีบทบาทในวงดนตรีประเภทต่าง ๆ อย่างมากมาย เช่น วงออร์เคสตรา (Orchestra) วงแชมเบอร์มิวสิก (Chamber music) วงแบนด์ (Band) ที่ประกอบไปด้วย วงคอนเสิร์ตแบนด์ (Concert Band) วงโยธวาทิต (Military Band) วงแตร (Brass Band) วงแจ๊ส (Jazz Band) อีกทั้งแนวเพลงต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เพลงแจ๊ส เพลงคลาสสิก เพลงลูกทุ่ง เพลงลูกกรุง เพลงหมอลำ เพลงสตริง เพลงเพื่อชีวิต เพลงสมัยนิยม เป็นต้น โดยแซกโซโฟนเป็นเครื่องดนตรีที่สามารถใช้บรรเลงได้ในหลากหลายแนวเพลง และสามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นความเศร้า ซาบซึ้ง ยินดี สนุกสนาน หรือความตื่นเต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทเพลงและการถ่ายทอดอารมณ์ผ่านศิลปินผู้บรรเลง ซึ่งถือเป็นเสน่ห์ที่สำคัญของเครื่องดนตรีชนิดนี้ อีกทั้ง ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Berliner (1994) ที่ระบุว่า “การบรรเลงเครื่องดนตรีในดนตรีสมัยนิยมมิได้เน้นเพียงเทคนิคทางดนตรี แต่เป็นการใช้เครื่องดนตรีเป็นสื่อกลางทางอารมณ์” ซึ่งตรงกับแนวทางของนายเศกพล อุ่นสำราญ ที่ให้ความสำคัญกับ “ความรู้สึกของผู้ฟัง” มากกว่า “ความซับซ้อนทางดนตรี” นอกจากนี้ ยังพบว่าการเลือกใช้เทคนิคแซกโซโฟนของเขา มีลักษณะคล้ายกับแนวทางของนักดนตรีแจ๊สสาย smooth jazz เช่น Kenny G ที่เน้นเสียงนุ่มนวลและฟังง่าย แตกต่างจากนักดนตรีแจ๊สสมัยใหม่ที่เน้นการ อิมโพรไวส์ที่ซับซ้อน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรนำองค์ความรู้ที่ได้จากแนวคิดการบรรเลงแซกโซโฟนของนายเศกพล อุ่นสำราญ ไปพัฒนาเป็นชุดฝึกปฏิบัติ (Practice Module) หรือแบบฝึกหัดที่มีลำดับขั้นตอน เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้เริ่มต้นและผู้ที่ต้องการพัฒนาทักษะการบรรเลงแซกโซโฟนในบทเพลงสมัยนิยมอย่างเป็นระบบ
2. ควรบูรณาการองค์ความรู้ดังกล่าวเข้าสู่แผนการเรียนการสอนในรายวิชาดนตรีหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนดนตรี โดยเน้นการฝึกทักษะจริง ควบคู่กับการวิเคราะห์เพลง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแสดงดนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. หน่วยงานหรือสถาบันดนตรีสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมหรือคอร์สเรียนเฉพาะทางสำหรับผู้สนใจเรียนรู้แซกโซโฟนแนวเพลงสมัยนิยม เพื่อเพิ่มโอกาสทางอาชีพให้แก่ผู้เรียนในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายการศึกษาจากกรณีศึกษานายเศกพล อุ่นสำราญ ไปยังนักแซกโซโฟนคนอื่น ๆ ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบแนวคิด เทคนิค และรูปแบบการบรรเลงในบริบทที่หลากหลาย
2. ควรมีการพัฒนาเป็นแบบฝึกหัดหรือพัฒนาแบบฝึกทักษะจากการวิจัยกับกลุ่มทดลอง เช่น นักเรียนดนตรี หรือผู้ฝึกเป่าแซกโซโฟนระดับต้นถึงกลาง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพขององค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัย
3. ควรมีการศึกษาร่วมกับเทคโนโลยีดนตรี เช่น โปรแกรมฝึกหัด เป่าเครื่องเป่าจำลอง (Digital Saxophone) หรือแอปพลิเคชันการฝึก เพื่อเพิ่มทางเลือกในการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

- สุกรี เจริญสุข. (2538). *แนวความคิดพื้นฐานในการเรียบเรียงเสียงประสาน*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2563). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรุฒิ สมัยเทิดศักดิ์. (2563). บทบาทของแซกโซโฟนในวงดนตรีต่าง ๆ. *วารสารดนตรีศึกษา*, 19(2), 29-42.
- Berliner, P. F. (1994). *Thinking in jazz: The infinite art of improvisation*. Chicago, IL: University of Chicago Press.